

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

- напрацювання рекомендацій щодо створення сприятливих умов для розвитку науково-технічної сфери, підприємництва, інтелектуального потенціалу нашої країни;

- формування передумов щодо інтеграції всіх окремих об'єктів інноваційної інфраструктури в єдину активно і цілеспрямовано функціонуючу інноваційну систему, що можливо лише за умови дії потужних системоутворюючих факторів. Такими факторами могли б стати загальнодержавні пріоритети інноваційної політики за умови їх усвідомлення на всіх рівнях як основного засобу реалізації загальнонаціональної ідеї.

Список використаних джерел:

1. Freeman C. The national system of innovation in historical perspective / C. Freeman // Cambridge journal of economic. – 1995. – № 19. – P. 524.
2. Lundvall B.-A. National innovation system: towards a theorem of innovation and interactive learning / B.-A. Lundvall. – London : Printer Publishers, 1992. – 342 p.
3. Nelson R. The national system of innovation: a comparative study / R. Nelson. – Oxford : Oxford university press, 1993. – 541 p.
4. Mowery D. Inward technology transfer and competitiveness: the role of national innovation systems / D. Mowery, J. Oxley // Cambridge journal of economic. – 1995. – № 19. – Pp. 67–93.
5. Teixeira A. Human capital, trade and long-run productivity. Testing the technological absorption hypothesis for Portuguese economy, 1960-2001 / A. Teixeira, N. Fortuna // FEP Working Papers. – 2006. – 31 p.
6. Багрова І. В. Національна інноваційна система України: характеристика та проблеми становлення / І.В. Багрова, О.Л. Черво // Вісник ДДФА: Економічні науки. – 2010. – № 2. – С.81–90.
7. Алсуф'єва О. О. Концептуальні основи руху національної інноваційної системи / О.О. Алсуф'єва // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2009. – № 1 (2). – С.18–24.
8. Анісімов А. Є. Детермінанти формування інноваційної складової соціально-економічного розвитку держави та її регіонів / А.Є. Анісімов // Вісник Донецького національного університету, Серія В: Економіка і право. Спецвип. Т. 1. – 2011. – С.184–187.

УДК 332.1:330.322 (045)

С.П. Ковальчук,

Науково-дослідний економічний інститут

Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, м. Київ

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ РЕГІОНУ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Анотація

У роботі визначено ступінь взаємозв'язку між інвестиціями та економічними показниками розвитку регіону, що актуально при визначенні механізмів для збільшення притоку інвестицій. Рівень взаємозв'язку продемонстрований за допомогою коефіцієнтів кореляції між інвестиціями в основний капітал регіонів України та окремими показниками економічного розвитку України. Сформовано модель впливу фактично залучених інвестицій до регіону на їх надходження в майбутньому – модель «інвестиції формують інвестиції». За допомогою моделі представлено механізм опосередкованого впливу факторів на обсяг залучення інвестицій. Продемонстровано динаміку співвідношення інвестицій в основний капітал та валового регіонального продукту. Обґрунтовано залежність обсягів залучення інвестицій від загальноекономічної ситуації та попередніх надходжень інвестицій в економіку регіонів. Визначено функціональну залежність між досягнутим та потенційно можливим обсягом залучення інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, інвестиції в основний капітал, валовий регіональний продукт, регіони, фактори впливу.

С.П. Ковальчук,

Научно-исследовательский экономический институт
Министерства экономического развития и торговли Украины, г. Киев

**СИСТЕМА ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ
НА ОБЕСПЕЧЕННОСТЬ РЕГИОНА ИНВЕСТИЦИЯМИ**

Аннотация

В работе определена степень взаимосвязи между инвестициями и экономическим показателем развития региона, что актуально при определении механизмов для увеличения притока инвестиций. Уровень взаимосвязи продемонстрирован с помощью коэффициентов корреляции между инвестициями в основной капитал регионов Украины и отдельными показателями экономического развития Украины. Сформирована модель влияния фактически привлеченных инвестиций в регион на их поступления в будущем – модель «инвестиции формируют инвестиции». С помощью модели представлен механизм опосредованного влияния факторов на объем привлечения инвестиций. Продемонстрирована динамика соотношения инвестиций в основной капитал и валового регионального продукта. Обоснована зависимость объемов привлечения инвестиций от общеэкономической ситуации и предыдущих поступлений инвестиций в экономику регионов. Определена функциональная зависимость между достигнутым и потенциально возможным объемом привлечения инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиции в основной капитал, валовой региональный продукт, регионы, факторы влияния.

Svetlana P. Kovalchuk,

Research Economic Institute of the
Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, Kyiv

**THE SYSTEM OF ECONOMIC INDICATORS AS FACTOR OF INFLUENCE
ON PROVISION OF REGION OF INVESTMENTS**

Annotation

Degree of the interrelation between investment and economic performance of the region defined in the paper, that typically at determination of mechanisms for the increase of inflow of investments. The level of intercommunication is shown by the coefficients of correlation between investments in the fixed assets of regions of Ukraine and separate indexes of economic development of Ukraine. The model of influence of the actually attracted investments to the region of their income in the future - a model of "investment form the investment" formed. By means of model the mechanism of the mediated influence of factors on the volume of bringing in of investments is presented. The dynamic of correlation of investments in the fixed assets and gross regional product is shown. The dependence of volumes of bringing in of investments from overall economic situation and previous income investments in the regions grounded. The functional dependence between the attained and potentially possible volume of bringing in of investments is certain.

Keywords: investments, investments in the fixed assets, gross regional product, regions, factors of influence.

Постановка проблеми. В умовах недостатньо високих показників економічного розвитку регіонів України все більший акцент робиться на інвестиційну складову як засіб, що здатен забезпечити формування позитивної динаміки в економічних процесах. Надходження інвестицій в економіку регіону – це економічний процес, залежний від значної кількості чинників. Аналізуючи ситуацію із залучення інвестицій до регіонів, акцент на різних факторах впливу в більшості випадків не передбачає розгляду обсягу

фактично залучених інвестицій як складової системи впливу на майбутні інвестиції. Формуванню системи заходів поліпшення інвестиційного клімату регіонів має передувати вивчення системи чинників впливу та показників, що перебувають у взаємозв'язку із досліджуваними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу різних факторів на обсяги залучення інвестицій до регіону вивчали такі науковці: В. Марцин, В. Рибчак, О. Чемерис, О. Шаповалова, О. Бутник, О. Шевченко та ін. Дослідження науковців щодо системи чинників у більшості випадків ґрунтуються на вивченні факторів, що визначають умови для перебігу економічних процесів в країні та регіонах, в тому числі і процесів інвестування. Проте науковці рідко акцентують увагу на вже сформованій економічній основі для залучення інвестицій. Частково досліджується економічна ситуація в регіоні як фактор, проте обсяг фактично залучених інвестицій в більшості випадків не розглядається як чинник, що впливає на майбутні надходження інвестиційних ресурсів в економіку регіону.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження залежності між інвестиціями, залученими до регіону та фактично сформованим ними потенціалом для подальшого збільшення інвестицій в економіку регіону, визначення моделі «інвестиції породжують інвестиції», встановлення взаємозалежності між економічними характеристиками регіону та інвестиціями в економіку регіону.

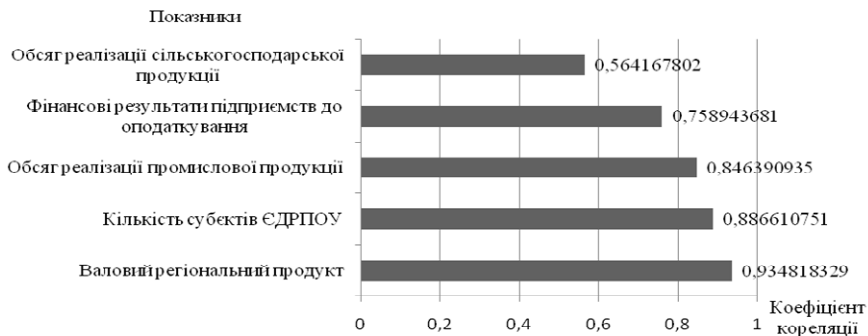
Виклад основного матеріалу. Система факторів, що впливають на інвестиційний клімат регіону, включає чинники організаційного характеру та чинники економічного характеру. Країни з високим рівнем розвитку економіки мають переваги в сфері інвестиційної привабливості над країнами, що характеризуються незначним рівнем розвитку економіки. Дана закономірність простежується і в регіональному аспекті. Стан розвитку економіки регіону характеризує значна кількість економічних показників. Залежність між обсягом залучення інвестицій до регіонів та окремими економічними показниками їх розвитку можна визначити на основі показників кореляції (рис. 1).

Найбільш тісний зв'язок з обсягом залучення інвестицій в основний капітал серед досліджених показників має валовий регіональний продукт. Найнижчий рівень взаємозв'язку простежується з обсягом реалізації сільськогосподарської продукції. При цьому, ступінь зв'язку із обсягом реалізації промислової продукції значно перевищує ступінь зв'язку із обсягом реалізації сільськогосподарської продукції.

Визначені показники тісноти зв'язку підтверджують твердження про взаємну обумовленість рівня залучення інвестицій та рівня економічного розвитку регіонів. Виступаючи однією із характеристик економічного

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

розвитку регіону, інвестиції одночасно виконують роль фактора в покращенні економічної ситуації в регіоні, формуючи потенційно привабливі характеристики регіону для майбутнього інвестора.

*Рис. 1. Значення коефіцієнтів кореляції між інвестиціями в основний капітал регіонів України (24 регіони) та окремими показниками економічного розвитку регіонів у 2011 р.**

Джерело: розроблено автором на основі даних джерела [5].

При дослідженні рівня взаємозалежності між економічними показниками розвитку регіону та обсягом інвестицій використовується принцип одночасності (взаємозв'язок показників встановлюється на основі дослідження їх в одному визначеному періоді). У систему взаємозв'язку «інвестиції породжують інвестиції» необхідно вводити поняття часового лагу. Інвестиції, залучені до регіону в поточному періоді, сприятимуть збільшенню надходжень інвестицій в майбутньому періоді. Механізм такого впливу можна представити таким чином:

$$I \rightarrow EP \uparrow \rightarrow PP \uparrow \rightarrow PB \uparrow \rightarrow OE \uparrow \rightarrow EPT \uparrow \rightarrow I \uparrow, \quad (1)$$

де I – інвестиції,

EP – кількість та якість економічних процесів;

PP – потреба в ресурсах (матеріальних, технічних, трудових, природних);

PB – розширене виробництво;

OE – очікуваний одержаний ефект;

EPT – економічний потенціал території.

Інвестиції – це ресурс, що приводить в дію або активізує діяльність економічної системи. Забезпечується можливість для економічних процесів у системі збільшуватися кількісно, розширюватися, підвищується їхня якість (інноваційні інвестиції, інвестиції в модернізацію). Це породжує потребу в збільшенні різних ресурсів, що використовуються в економічних процесах. Зростання обсягів та якості задіяних в економічних процесах ресурсів призводить до формування розширеного, порівняно із попереднім, обсягу

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

виробництва, діяльності. Результатом цього виступає зростання очікуваного одержаного ефекту економічних процесів. Останній виражається не лише в рівні прибутку та прибутковості, але й в обсягах насичення ринків товарами, послугами, обсягах наповнення бюджетів, обсягах рефінансування тощо. Сукупний очікуваний одержаний ефект для регіону можна виразити через частину валового регіонального продукту, сформовану за рахунок інвестицій. В практичному аспекті важко виокремити із даного економічного показника таку складову. Проте про тісний взаємозв'язок даних показників свідчить коефіцієнт кореляції між ними, що становить 0,935 (розраховано за даними 24 регіонів у 2011 р.). Тому для характеристики рівня взаємовпливу та взаємозв'язку цих двох показників визначимо коефіцієнт співвідношення інвестицій в основний капітал із валовим регіональним продуктом (рис. 2).

Методом вибіркового дослідження проаналізовано показники десяти регіонів, які мають різні економічні характеристики. Для всіх них виявлено ідентичність тенденції в співвідношенні обсягу інвестицій в основний капітал та валового регіонального продукту. Спадна динаміка забезпечена за рахунок досить різкого падіння коефіцієнта у 2008 р. В Одеській, Дніпропетровській та Вінницькій областях тенденція до падіння показника сформувалася ще у 2007 р. Характерним явищем є диференціація амплітуди коливання коефіцієнта. Чим вище його значення, тим більш різкий характер змін простежується (Київська, Чернівецька області).

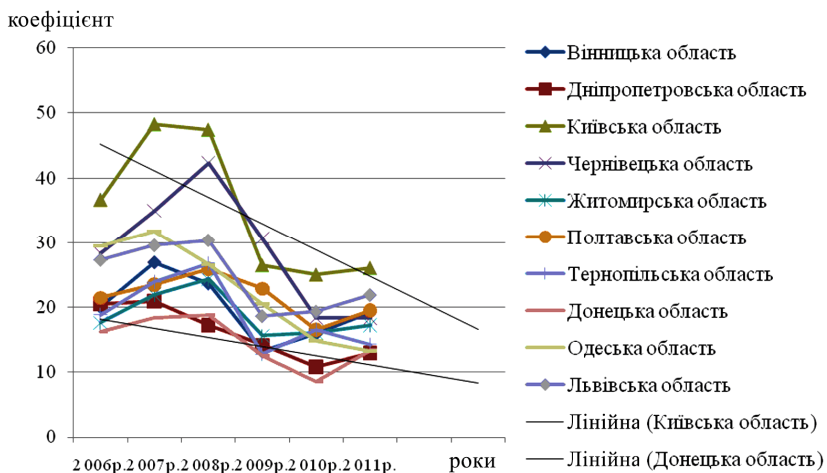

Рис. 2. Динаміка коефіцієнта співвідношення інвестицій в основний капітал та валового регіонального продукту у 2006 – 2011 рр.

Низхідна тенденція досліджуваного показника зумовлена змінами двох основних факторів впливу: валового регіонального продукту та обсягу інвестицій в основний капітал:

$$K_{iok/врп} = \frac{IOK}{ВРП} \quad (2)$$

Схему зміни факторів впливу, що призводить до низхідної (спадної) тенденції досліджуваного показника, можна представити так:

$$\text{якщо } K_{iok/врп} \downarrow, \text{ то } \leftarrow IOK \downarrow, ВРП \uparrow \quad (3)$$

Високий ефект забезпечує одночасна зміна обох факторів у визначених протилежних напрямках, низький – зміна лише одного фактора в заданому напрямку із швидшими темпами, ніж зміна другого фактора у протилежному напрямку. Можливі різні варіанти зміни обох показників, які призводять до ефекту, що спостерігається на рис. 2 (табл. 1).

Обернений ефект передбачає зростання коефіцієнта. Із досліджених регіонів обернений ефект відносно загальної тенденції в останньому періоді спостерігався майже у всіх областях за винятком Чернівецької, Тернопільської та Одеської. Проте він був недостатньо сильним для зміни сформованої за досліджуваний період спадної тенденції.

Таблиця 1

Класифікація ефекту від впливу чинників на низхідну динаміку коефіцієнта співвідношення інвестицій в основний капітал до валового регіонального продукту за характером та силою дії

$K_{iok/врп} \downarrow$, тип ефекту	ІОК	ВРП
Прямий ефект максимальний	ІОК↓	ВРП↑
Прямий ефект при незначному спротиві	ІОК↓↓	ВРП↓
Прямий ефект при вираженому спротиві	ІОК↑	ВРП↑↑
Обернений ефект максимальний	ІОК↑	ВРП↓
Обернений ефект при вираженому сприянні	ІОК↑↑	ВРП↑
Обернений ефект при незначному сприянні	ІОК↓	ВРП↓↓

Дослідження першого фактора – обсягу інвестицій в основний капітал (рис. 3) – свідчить про переважаючу висхідну тенденцію.

Визначається вона регіонами із значними обсягами залучення інвестицій в основний капітал, такими як Донецька, Дніпропетровська, Київська, Львівська. Обсяг залучення інвестицій в основний капітал у них в 2011 р. майже досяг рівня переломного 2008 р. Незначне пожвавлення в залученні інвестицій в основний капітал спостерігалось в Одеській, Тернопільській, Чернівецькій областях. Серед регіонів із порівняно невисокими показниками залучення інвестицій яскраво виражена висхідна тенденція була продемонстрована у Вінницькій та Львівській областях.

Помітне зростання коефіцієнта співвідношення інвестицій в основний капітал до валового регіонального продукту у Львівській та Донецькій областях значною мірою обумовлено зростанням обсягів залучених інвестицій. Чернівецька, Тернопільська, Одеська області, що характеризуються збереженням у 2011 р. тенденцій до падіння коефіцієнта

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

співвідношення, забезпечили досить незначне зростання інвестицій в основний капітал (темп зростання у 2011 р. порівняно із 2010 р. становить 20,8%, 10,4%, 1,4% відповідно). Серед регіонів України падіння в обсягах залучення інвестицій в основний капітал в 2011 р. спостерігалось у Запорізькій та Івано-Франківській областях.

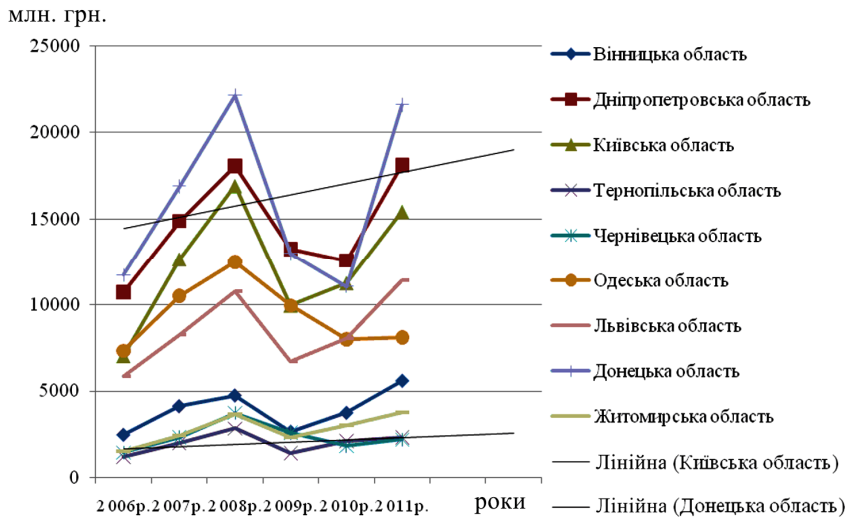

Рис. 3. Динаміка інвестицій в основний капітал регіонів у 2006 – 2011 рр.

На рис. 3 чітко простежується залежність між обсягами залучення інвестицій в першому та останньому роках досліджуваного часового проміжку. В регіонах із значними обсягами залучення інвестицій в основний капітал спостерігається амплітуда коливань між високими значеннями (наприклад, Донецька область – 11728 млн. грн. (2006 р.) і 22136 млн. грн. (2008 р.)). У регіонах з незначними обсягами залучення інвестицій відповідно амплітуда коливань зберігається між низькими значеннями (наприклад, Тернопільська область – 1214 млн. грн. (2006 р.) і 2843 млн. грн. (2008 р.)) показника – обсягу залучення інвестицій в основний капітал. Проте частка показника диференціації обсягів залучених інвестицій (3) в різні періоди в регіони не залежить від рівня забезпеченості регіонів інвестиціями.

$$C_{\text{diff}} = \frac{I_{\text{max}} - I_{\text{min}}}{I_{\text{max}}} \quad (4)$$

Так, у Донецькій області дана частка становить 47%, в Київській – 58,4%, Харківській – 32,7%, Чернівецькій – 61,1%, тоді як у Тернопільській області (у 2008 р. характеризувалася найнижчим обсягом залучення інвестицій до всіх регіонів) за досліджуваний період вона склала 57,3%. Безумовно, падіння інвестицій в регіонах із незначними обсягами їх залучення більш

відчутне, ніж в прогресивних за даним показником регіонах. Це пояснюється загальноекономічним становищем регіону.

Валовий регіональний продукт може розглядатися як одна із комплексних економічних характеристик регіону. Його динаміка (рис. 4) свідчить про висхідні тенденції в розвитку економік регіонів.

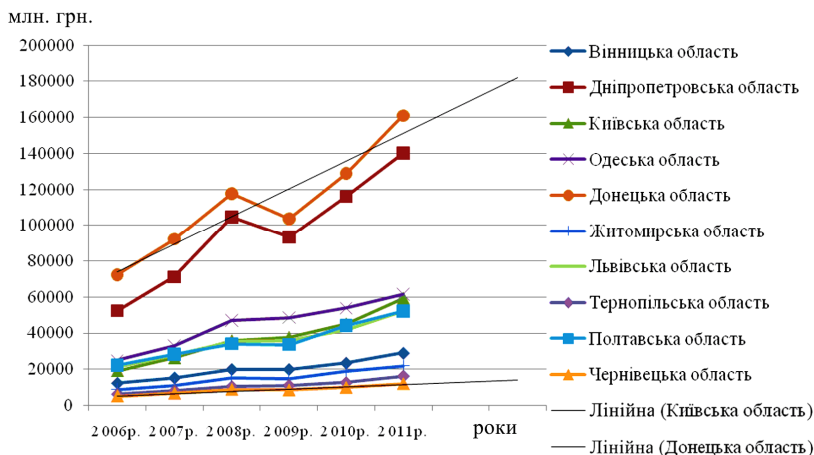

Рис. 4. Динаміка валового регіонального продукту у 2006–2011 рр.

У Донецькій області за досліджуваний період валовий регіональний продукт зріс на 122,5%, у Дніпропетровській – на 167,5%, а у Чернівецькій – на 133,5%. Таким чином, не можна говорити про випереджаючі темпи зростання валового регіонального продукту в економічно розвиненіших регіонах порівняно із регіонами, що характеризуються низькими економічними показниками. Проте в абсолютному вимірі валовий регіональний продукт лідируючих регіонів зростає більшими обсягами, ніж регіонів, що відстають в розвитку. Яскраво підтверджує це різниця між валовим регіональним продуктом Дніпропетровської та Чернівецької областей у 2006 р. (67235 млн. грн.) та у 2011 р. (149052 млн. грн.). Забезпечується збільшення розриву також і між обсягом залучення інвестицій в основний капітал. У 2006 р. у Дніпропетровську область було залучено на 9286 млн. грн. більше, ніж у Чернівецьку, а у 2011 р. даний розрив становив вже 15923 млн. грн.

Порівняння висхідних тенденцій в динаміці інвестицій в основний капітал та валового регіонального продукту із коефіцієнтом співвідношення даних показників свідчить про розгортання в переважній більшості регіонів третього варіанту ефекту впливу факторів на результативний показник. Показник, який ми визначили як комплексну економічну характеристику регіону, зростає з випереджаючими темпами порівняно із інвестиціями в основний капітал. З точки зору загальноекономічного розвитку території це може

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

розглядатися як свідчення позитивного результату від використання інвестицій, що є випереджаючим за темпами свого формування порівняно із витратами, здійсненими для його виникнення. Водночас, з точки зору інвестиційної забезпеченості економіки можна констатувати потенційно наявні ніші для подальшого залучення інвестицій. Інвестиційні вливання в економіку не мають достатнього рівня інтенсифікації здійснення та необхідної висхідної динаміки для покриття потреби в них регіону.

Очікуваний одержаний ефект регіону від інвестицій в основний капітал, виражений у валовому регіональному продукті, зростає, що забезпечує підвищення економічного потенціалу території. Економічний потенціал території виражається наявними економічними ресурсами (природними та штучно сформованими), наявною економічною основою для використання її у фінансово-господарській діяльності. Високий економічний потенціал території виступає фактором, що дещо нейтралізує наявні ризики, одночасно будучи гарантією можливості отримання прибутків від інвестованих у капітал ресурсів у даному регіоні.

Таким чином, в економіці регіонів України за досліджуваний період не спостерігалось значних змін у динаміці залучення інвестицій, які б забезпечили кардинальний перерозподіл у лідируючих позиціях регіонів за даною характеристикою. Це свідчить про значну залежність інвестиційного клімату від загальнодержавних економічних та правових факторів, а також про подібність, а часто й про ідентичність заходів регіональної влади щодо інвестиційної політики. Визначальні позиції, забезпечені наявним на період впровадження ринкових відносин та забезпечення відкритості ринків економічним потенціалом і конкурентними перевагами окремих регіонів, дозволили їм стати лідерами в обсягах залучених інвестицій. Набутий потенціал залучення інвестицій в регіон виступає досить важливим фактором у визначенні майбутнього обсягу залучення інвестицій. Дану залежність можна представити рівністю:

$$I_m = f(I_n); \sum X_i, \quad (4)$$

де I_m – інвестиції в регіоні в конкретний момент, період часу;

I_n – загальна сума інвестицій в регіоні, накопичених за певний період часу, але до моменту « m » ;

$\sum X_i$ – сукупність всіх інших факторів, що визначають обсяг залучення інвестицій до регіону в даний, конкретний момент часу – « m ».

Висновки та перспективи подальших розвідок. За результатами проведеного дослідження ми переконалися, як з теоретичної точки зору, так і на основі практичного обґрунтування, в залежності обсягів залучення інвестицій в регіони від фактично набутого рівня їх надходження, який визначається шляхом порівняння обсягу залучення інвестицій до регіону із

іншими економічними показниками – характеристиками регіону. Чим вищий наявний рівень залучення інвестицій, тим більш розширеною є фінансово-господарська діяльність в регіоні, активність бізнесу знаходиться на вищому рівні, економічний ефект від діяльності, що був виражений нами у валовому регіональному продукті, зростає більш швидкими темпами. Виявлена загальна тенденція зниження коефіцієнта співвідношення інвестицій в основний капітал до валового регіонального продукту, досліджена із вивченням факторів впливу на даний показник, була пояснена випереджаючими темпами зростання валового регіонального продукту над темпами зростання інвестицій в основний капітал в регіонах. Це може розглядатися як свідчення значного наростаючого ефекту від інвестицій. Проте, враховуючи, що на формування валового регіонального продукту впливають не лише обсяги інвестування фінансово-господарської діяльності в регіонах, доречніше відзначити відставання темпів нарощування обсягів інвестицій в основний капітал регіонів.

Проведені дослідження першої складової моделі формування інвестицій в регіоні зумовлюють необхідність подальших досліджень системи організаційних факторів впливу на інвестиційний клімат регіону.

Список використаних джерел:

1. Бутник О. О. Розвиток регіональної фінансово-інвестиційної політики / О. О. Бутник // Інвестиції : практика та досвід. – 2009. – №3. – С.10–13.
2. Шаповалова О. М. Оцінка інвестиційної політики регіонів України / О. М. Шаповалова // Економіка та право. – 2012. – №1. – С.83–86.
3. Шевченко О. В. Інвестиційна активність регіонів України : вплив на економічне зростання / О. В. Шевченко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1 (10). – С.175–181.
4. Чемерис О. Програмно-цільовий підхід до формування привабливого інвестиційного клімату в регіоні на прикладі Львівської області / О. Чемерис // Збірник наукових праць: «Ефективність державного управління». – 2009. – Вип. 21. – С.309–319.
5. Офіційний сайт Державної статистичної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338:658

О.О. Коць, к.е.н., Т.І. Свідрик, к.е.н.,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів

**СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ
ТА ШЛЯХИ ЇЇ АКТИВІЗАЦІЇ**

Анотація

Основним завданням статті є розроблення рекомендацій щодо шляхів активізації інноваційної діяльності в Україні, які ґрунтуються на виявлених під час аналізування сучасного стану інноваційної діяльності її можливостях та перспективах. Відповідно до поставленої мети, у статті досліджено сучасний стан інноваційної діяльності в Україні. Зокрема, проаналізовано обсяги та структуру витрат на фінансування інноваційної діяльності, інноваційну активність підприємств, питому вагу обсягу виконаних наукових та науково-технічних робіт у ВВП. На основі виконаного аналізування визначено основні тенденції у фінансуванні інноваційної діяльності, причини низької наукоємності ВВП, запропоновано заходи щодо активізації інноваційної діяльності підприємств.